

Angliai Magyar Tanács. Magyarország felszabadulásával viszont a tagság, a tagszervezetek egy része hajlamossá vált arra, hogy éljen előnyös pozíciójával, hogy a Tanács képviselőjeként térjen haza, tanácsokat adjon a magyar kormányoknak vagy bírálja, ezért Károlynak erőlyesen sürgetnie kellett az általa alakított Tanács feloszlását.

³ Mi van egy névben? (angol).

⁴ Károlyi Új Demokratikus Magyarországiért mozgalma, az emigráció jobbszárnyát képező Szabad Magyarok Szövetsége és a kommunisták által szervezett Londoni Magyar Klub. A Tanácshoz tartoztak olyan emigráns személyiségek, művészek, tudósok is, akik nem tartoztak egyik szervezethez sem.

⁵ Hetekig tartó viták után az Angliai Magyar Tanács 1945. április 25-i ülésén mondta ki feloszlását. Az ülés jegyzőkönyve szerint (*PIL 704. f. 40. ó. e.*) a feloszlást Károlyi és mozgalma erőszakolta ki, a Londoni Magyar Klub és a Szabad Magyarok Szövetsége nem egészen értettek egyet vele, és saját működésüket még jó ideig folytatták, de nem politikai szervezetként.

3. DUCZYNSKA ILONA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(London, 1945. január 17.)

Mélyen tisztelt és szeretett Elnök Úr,

Mert talán nehezen tudtam volna ura maradni a szomorúságnak és a fölindulásnak, ha elmegyek Church Row-ba, talán jobb, ha leírom a mondanivalómat olyan nyíltan, ahogy azt a helyzet megkívánja.

Úgy Polányi, mint én mélyen átérezzük, hogy nagyobb kár Magyarországra alig szakadhatna, mintha Ön az ottani fejlődésből kimaradna, és az ország Ön nélkül lenne kénytelen új elhelyezkedését megtalálni. Magyarországra nézve ez rendkívül súlyos volna. Ám az Ön számára, aki úgy vonulhat vissza a magyar színről, mint aki már eleget tett a magyar nép érdekében, hogy annak örök háláját kiérdemelje, ez távolról sem kell hogy katasztrófát jelentsen. A veszély másban van, és ettől a veszélytől kell hogy Önt barátai megóvni igyekezzenek: hogy ne *túl későn* vegye észre, hogy vissza kell vonulnia, olyankor, amikor az már igenis csak katasztrófa árán lesz lehetséges.

Ennek a veszélye ma megvan. Ha Ön most nem a történelem által megszabott egyedül lehetséges úton kapcsolódik be az elkövetkezendő nagy döntésekbe, akkor *jobb, ha ma válik ki a magyar fejlődésből, mint amikor már késő*. Mint annyi nagy ember emlékéből, aki az utolsó nagy fordulatot eltévesztette, az Ön emlékéből sem maradna meg akkor semmi. Az Ön eszméi, a paraszt nép felszabadulása és a szláv világgal való testvéresülés eszméi Magyarországon orosz égisz alatt meg fognak valósulni. De az Ön neve, mint az orosz szabadsághozók ellenségének a neve állana ott, mint az olyan emberé, aki nem volt elég nagy ahhoz, hogy végig szolgálja a saját eszméinek a győzelmét. Nem a kápolnai tett emléke, hanem a kellermani gengsztermódszereké fűződnek majd a nevéhez. Nem mindenki hős, aki a harcban pusztul el; a hamis sírból nincs feltámadás.

Az orosz diktatúra által teremtett probléma nem megoldhatatlan. Ez a probléma máma nem erkölcsi, hanem tisztán politikai probléma, amely politikai megoldást enged meg. Állítólag a cseh-orosz viszony is megoldatlan volt; hogyan dolgozhatnak együtt a kis Csehszlovákia államférfiai a kommunista szovjetdiktatúrával belső szabadságuk feladása nélkül? Benešék, bármilyen nehéz volt, mégis megtalálták rá az utat, és Benešét mint nagy államférfit fogja az utókor elismerni.

Ha a kommunistákkal való együttműködés az Ön alávetését jelentené az ő politikai akaratuknak, az valóban erkölcsi lehetetlenség volna az Ön számára. Abból semmi jó nem származhatnék, és nincs igazi államférfi, aki ilyen alapra építene. De távolról sem erről van itt szó, hanem egy *politikai megállapodásról*, amely az Ön szabadságát és integritását garantálja, és nekik megengedi, ami szükséges és kötelesség: az új magyar rezsim érdekében való munkát és propagandát. Ehhez kettő kell:

1. a kommunisták ismerjék el az Ön kormányon felüli misszióját és annak megfelelő vétőjogát az összmozgalomban.

2. Ön álljon az újévi beszédéhez és az abból folyó kötelezettségekhez [sic!] az Ideiglenes Nemzetgyűlés támogatására.

E két célt – erről Polányi kezeskedik – könnyen össze lehet egyeztetni, *ha a szándék megvan rá*. Ilyen helyzetben valamiféle józan megállapodás nélkül a katasztrófa csak ideig-óráig kerülhető el.

Még ma is, amikor már a moszkvai körök az itteni kommunistákról nyilvánosan tudomást vettek, az Ön kezében van minden ütőkártya a magyarországi politika frontján. Még mindig valóra válhatik a magyar nincstelen álma, hogy Dózsa György győzelmesen megtér a Várba.

Ehhez csak kettő kell: egy kis türelem, és rettenthetetlen realizmus. A történelem nem az irodalmi rovatban történik, hanem a harctereken. A Vörös Hadsereget „balról” támadni se nem lehet, se nem kell. De Gaulle-t nem a profil [sic!] tette, hanem az, hogy francia hadi erőkre támaszkodhatott. Ez nem ugyanaz, mint népfelkelést propagálni. Magyarországon a hadsereg, a világ legnagyobb hadserege nem az Ön személye, hanem a szerény, lesajnált vacsoraklub mögött áll.

Kimondhatatlan keserőséggel tölt el bennünket, hogy Ön, akit bámulattal és hű szeretettel szeretünk, most izoláltan, félrevezetve, egy bosszúvágytól fűtött „tanácsadó” hóbortjainak áldozataképpen vesszen el *a győzelem küszöbén*.

Ui. Ami engem illet, még mindig nem tört meg reményem, hogy Ön ilyen értelemben fogja a megoldást keresni, nem pedig a kommunistákat „balról” támadó harcban, aminek csak egy kimenetele lehet. A szervezeti fegyelemhez azonban tartom magamat, és ha a delegációnk a Tanácsból kivonulna, vele távoznék, akár helyeselném e lépést, akár nem, természetesen anélkül, hogy ezzel a politikai állásfoglalás jogát e tárgyban feladnám. Sajnálom, hogy az értekezlet hevében a mozgalom választmányában történetekre utaltam. De bevallom, nem hiszem, hogy az ilyent komolyan fel lehetne róni addig, amíg a választmányi összvélemény oly könnyűbe vétetik.

PIL 704. f. vegyes (másodpéldány)

4. KÁROLYI MIHÁLY DUCZYNSKA ILONÁHOZ

(London, 1945. január 18.)

Tisztelt Asszonyom,

Január 17-ről kelt és dr. Polányi Károly által ellenjegyzett levelét megkaptam.¹

A levél politikai részére nem kívánok részletesen kitérni, mert – különösen ezen levél után – nincs szándékomban Önnel politikai cselekedeteimet megvitatni. Ezért főképpen a levél személyi vonatkozásaival kívánok foglalkozni.

Ön a sorok között azt igyekszik kifejezésre juttatni, hogy én most azért játszom el politikai múltamat, és azért kerülök „veszélybe”, mert egy „gangsztermódszerekkel” dolgozó ember tanácsaira hallgatok. Szeretném leszögezni, hogy nem tanácsadókkal, hanem munkatársakkal dolgozom és nem sugallatokra hallgatok, hanem magyar politikát csinállok. Ha azonban Ön – amint látom – ezt nem hajlandó elhinni és azt gondolja, hogy „gangszterek bosszúvágytól fűtött tanácsai” alapján cselekszem, ezzel bizonyos fokig azonosít engem az állítólagos „gangszterrel”, azaz Kellermannal,² akit valószínűleg azért bélyegez meg, mert Vöröst³ átállása ellenére sem tartja tizenhat próbás demokratának és fasisztafalonak. (Egyébként a leghatározottabban tiltakozom az ellen, hogy bármelyik